

SGS resa till Ragunda och Geoparken Indalsälven 8-10 juni 2023 och föredrag av guiderna Peter Ladan och Magnus Hellquist

Föredrag 8 juni.

Peter Ladan, med ursprung i Nederländerna, har jobbat 26 år i Östersund kommunalt. Men är nu företagare och jobbar för projektet Geopark Indalsälven. Det skall bli ett besöksmål för geoturism. Många instanser skall acceptera och kontrollera både i Sverige och internationellt. Intresset skall riktas till 1. Lervarven efter istiden, 2. Den magmakammare som är från 1500 milj. år och innehåller en blandning av bl.a. rapakivgranit och gabbro, 3. Döda fallet med dess

dramatiska spår av älvens flyttning genom grusåsen, och 4. bl a fyndet av en mammutbete från 38000 år.

Magnus Hellquist, jordartsgeolog och även arkeolog, berättar om istiden. Den senaste varade 2,5 milj. år och var maximalt 2,5-3 km tjock vid 15000år sedan. Den hade sin största utbredning ända till Berlin. Tidigare istider hade stäckt till Amsterdam. Spåren efter dessa finns med stenar från Norden och hela landet ut över Europa.

Axel Högbom var 1899 intresserad forskare av Ragundaområdet och Indalsälvens flöde och spår av istiden. Den lervarvs och glaciologi som finns här är unik. Högsta kustlinjen går till Stugun och Ancylussjön gick alltså hit. De Geer gjorde i början av 1900-talet lervarvmätning för att läsa av ismältningen.

Magnus visar en berggrundskarta av Ragundakomplexet 1500 milj. år med olika bergarter och blandningar. Geoparken har som sagt 4 teman och det finns 31 besöksplatser och även webb-forum på platserna. Broschyrer skall finnas över fyndplatserna och intressanta mål och beskrivningar över det sevärd.

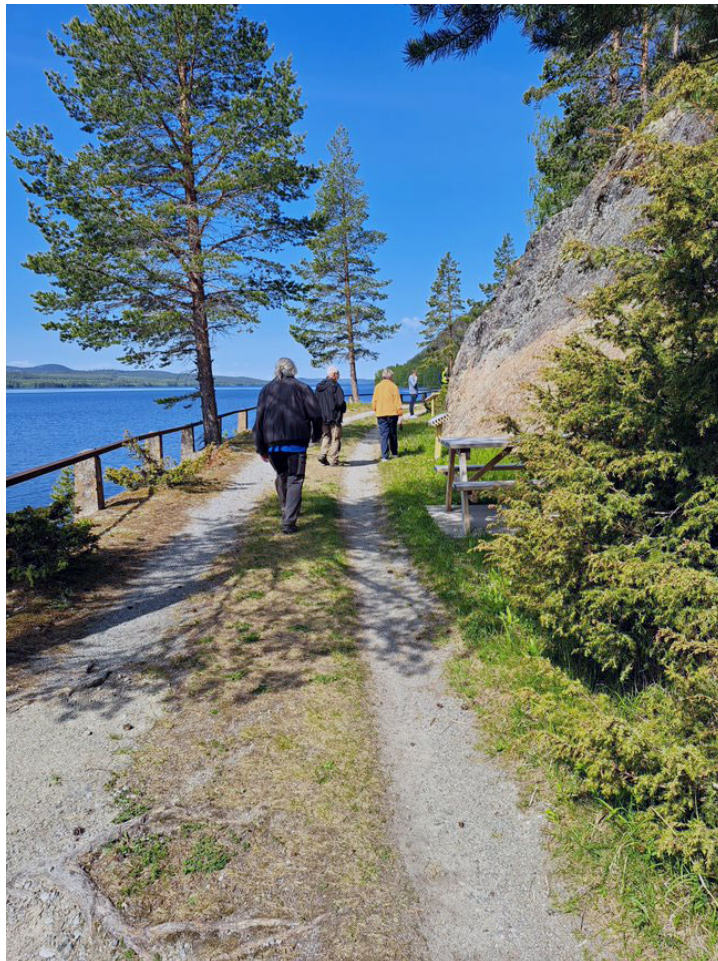
Utfärd till Ragundaområdet 9-10 juni 2023. 12 medlemmar åkte hit med guiderna Peter Ladan och Magnus Hellquist.

Vi samlades vid Döda Fallet och fikade medan vi väntade på varandra och guiderna. Här fick vi sedan en beskrivning av Geoparken i deras infolokal under restaurangen. Vi fick se kartor och händelser värda att besöka. Stenar funna i Holland efter isens forslande var utställda. Vi vandrade sedan ut över stenfältet på breda trögångar, studerade blocken och utsikten. Huss hade gjort ett storverk som åstadkom detta dramatiska landskap 1796.

Vid ett stängsel tog vi oss ut och upp på grusåsen som skiljer den gamla fåran och älven idag. Det var både brant och jobbigt att ta sig över till älven. Vi förstod vilka krafter som en gång tog med sig sten och grus från en dämd ås. Vi vandrade sedan utefter älven på en platt yta, en deltaformation. Upp och ut över blockområdet igen. Här fick vi

veta att man försökt gruvverksamhet en gång. Vi vandrade ut på träspängerna och vi kryssa oss fram förbi avstängda ställen, allt var inte färdigt ännu. Vi tog en kaffe vid restaurangen innan vi åkte till Hammarstrand och till våra övernattningsstugor. 4 bodde i en och 8 i Villa Stolle. Efter att ha installerat oss åkte vi till herrgården Lerbruket, där vi fick middag på verandan denna fina kväll. Våra guider roade oss med egna historier och händelser. Efter en lugn kväll på våra boenden, kanske med ett glas vin, sov vi gott.

Nästa dag packade vi och väntade på guiderna. Nu skulle vi se på magnakammarens bergarter och vi åkte till Bäckahällan vid sjön Gesunden och här fick veta att här var kanten mot urberget. Breda gångar av gabbro och rapakivgranit blandat med urbergets leptiter. Vi fortsatte till Stadsberget, där vi efter att ha parkerat vid väg-tunneln gick på den gamla vägen utefter älven.

Här fanns flera info-tavlor som visa hur rapakivin sprack upp och gabbbron blandades in. Det var färgrika bergssidor i rött och svart. Även en lång gång lodrätt i bergssidan vid tunneln skapade intresse. Vi åkte till Döviken, där vi vandrade ner mot älven. Här pågick en festförberedelse så vi trängde oss in bland festborden och linbaneåkning. Våra guider visade på strandlinjen, en hög sandås och ett område med flat mark, som bildades när älven lugnat sig efter istiden. Nu var här sand över ett stort område. Magnus visade på instrument som används för att studera lagren under marken. Nu åkte vi till Ler bruket och hämtade lunchpaket för de som ville ha. Och så åkte vi till Prästberget, gick upp på toppen och Peter sa att nu var vi på magmakammarens topp. Vi njöt av vår lunch i skogen med grönskan denna fina dag. Bänkar fanns för att man här kunde ha gudstjänst. Vi gick ner en bit och tittade på en fin bergvägg med brokiga gångar i gabbro-rapakivin. Vi såg Ragunda gamla kyrka vid vägen och Peters fina gård, gamla prästbostället.

Vi åkte nu till Kånkback. Efter en promenad upp till ett gammalt grustag kom så till ett stort lerbält. Här har man 1975 hittat en mammutbete som är 38000 år gammal. Man tror att den följt med under en mildare period under istiden. Leran lockade oss ut på fältet för att söka lerbitar i form av vackra marulkar. Vi åkte sedan upp i slalombacken och upp till toppen av Kullstaberget. Här fick vi information av Peter om utsikten och vad vi ser av landskapet över Indalsälven.

Vi såg också i horisonten det subkambriska peneplanet, från vilket, genom vittring och erosion, det nuvarande bergkullandskapet skulpterats fram. Vackert landskap med denna utsikt! Vi åker ner till vår stuga där vi parkerat bilarna inför samåkning och guidning.

Vi åkte alla till Remmaren där vi vid kraftverksdammen får se lervarven. Man har här blottlagt ett tvärsnitt av lervarven från när isen smälte. Vi kunde se sommar-vinter lagringen någon gång under det att isen smälte ovanför och inåt landet. När kunde inte Peter

svara på. Vi njöt av älven inpå oss och tackade våra guider för dagarna runt Geopark Indalsälven. Efter ett litet stopp vid Döda Fallet skiljes vi och resan gick hem till Sundsvall.

Remmaren med den varvade leran.